

Sustainable finance: de risico's van een veranderend (maatschappelijk) klimaat op de financierbaarheid van ondernemingen

Simon Hardonk

In de jaren 80 van de vorige eeuw werd nog slechts op beperkte schaal over negatieve klimaateffecten zoals de oorzaken van zure regen gesproken. Veertig jaar later realiseert een groot gedeelte van de samenleving zich dat de wijze waarop thans van de aarde gebruik wordt gemaakt niet langer houdbaar is.

Vanwege de onvoorspelbare gevolgen van klimaatverandering en het toenemend besef dat er nu actie geboden is, worden er op allerlei niveaus maatregelen getroffen die moeten zorgen voor een duurzamere economie. In dit artikel wordt stil gestaan bij deze ontwikkelingen en de (potentiële) gevolgen voor de financierbaarheid van ondernemingen.

Toenemende politieke en juridische druk

Onder meer naar aanleiding van het Klimaatakkoord van Parijs hebben landen zichzelf klimaatdoelen opgelegd om de

opwarming van de aarde te beperken. Vanaf 1 januari 2022 zullen (financiële) ondernemingen moeten voldoen aan de eerste verplichtingen onder de EU-Taxonomie verordening, een gemeenschappelijk classificatiesysteem dat bepaalt of een investering duurzaam is. Het doel van deze regelgeving is om beleggingen in duurzame activiteiten te stimuleren en om greenwashing tegen te gaan.

Zowel in de internationale arena als in Nederland nemen maatschappelijke belangenorganisaties een steeds actievere rol in het publieke debat over duurzaamheid in. In een door Urgenda aangevangen procedure tegen de Nederlandse Staat bepaalde de Hoge Raad dat het door de rechter gegeven bevel om de uitstoot van broeikasgassen eind 2020 te verminderen met 25% ten opzichte van 1990 in stand blijft. De Hoge Raad heeft zijn oordeel gebaseerd op het VN-klimaatverdrag en de in het EVRM verankerde rechtsplichten tot bescherming van het leven en het welzijn van burgers.

Belangenorganisaties spreken niet alleen de Staat aan in het kader van de bevordering van de klimaatdoelstellingen; inmiddels hebben ze ook private organisaties gedagvaard. In een door Milieudefensie tegen Shell aangespannen procedure wordt gesteld dat Shell een maatschappelijke zorgplicht om bij te dragen aan het voorkomen van gevaarlijke klimaatverandering heeft geschonden.

Maatschappelijke rol van banken bij verduurzaming

Banken nemen, meer nog dan andere private ondernemingen, een onmisbare en dus een maatschappelijke positie in de samenleving in. Banken zijn vanwege hun bijzondere rol als kredietverstrekkers aan het toezicht van AFM en DNB onderworpen. Deze toezichthouders hebben te kennen gegeven dat duurzaamheid en de mitigatie van de daaraan verbonden risico's een speerpunt van hun toezicht is.

Banken worden namelijk steeds meer aan klimaatverandering gerelateerde gevolgen en risico's blootgesteld. Klimaatrisico's voor financiële ondernemingen worden onderverdeeld in fysieke risico's, transitierisico's en aansprakelijkheidsrisico's. Onder fysieke risico's wordt klimaatgerelateerde schade verstaan, zoals schade als gevolg van bijvoorbeeld overstroming en storm. Transitierisico's zijn risico's die ontstaan door een geleidelijke verandering naar een minder klimaatbelastende economie. Hieronder wordt technologische vooruitgang, wijziging in voorkeuren van bewustere consumenten en klimaatbevorderende

regelgeving verstaan. De laatste categorie van aansprakelijkheidsrisico's ziet op de aansprakelijkheid van financiële ondernemingen als gevolg van bijvoorbeeld onterechte duurzaamheidsclaims ten aanzien van de door hen aangeboden producten ('greenwashing').

Niet alleen als gevolg van specifieke aandacht van de toezichthouders, maar ook als gevolg van een veranderende maatschappelijke opvatting en voorkeuren van klanten, hebben banken duurzaamheid hoog op de interne agenda staan. Daarnaast spelen banken een belangrijke rol in de financiering van de gewenste transitie en bekleden in die hoedanigheid een cruciale belangrijke rol in het stimuleren van een duurzamere samenleving.

Alleen nog maar financiering indien een onderneming 'groen' is?

Banken verstrekken in zijn algemeenheid financieringen die zijn gedekt door zekerheidsrechten op de vermogensbestanddelen van hun kredietnemers. Deze vermogensbestanddelen worden in de onderneming gebruikt om inkomsten te genereren. Een gedeelte van deze inkomsten zal moeten worden aangewend om de betalingsverplichtingen jegens de banken na te komen. Het is niet ondenkbaar dat als gevolg van veranderende opvattingen in de samenleving en wijziging in regelgeving om de klimaatdoelen te realiseren, bijvoorbeeld wijziging van vergunningvoorschriften om een onderneming te kunnen exploiteren, dit een waardedrukkend effect heeft op de vermogensbestanddelen die de bank als zekerheid voor een lening heeft verkregen. De zekerheden die op dit moment door de onderneming worden gebruikt om kasstromen te genereren kunnen als gevolg van gewijzigde regelgeving waardeloos worden en de inkomsten kunnen opdrogen.

Dit betekent dat het risico van de banken potentieel groter wordt met als uiterste consequentie dat de bank de verstrekte financiering op grond van de kredietdocumentatie zou kunnen opzeggen. Anderzijds zullen banken bij het verstrekken van nieuwe leningen steeds kritischer worden ten aanzien van kredietnemers en verlangen dat zij in een duurzamere economie hun activiteiten, ondanks aanscherping van regelgeving (i.e. EU-Taxonomie), kunnen blijven voortzetten.

Stimulering door fiscale voordelen, subsidies en groene financieringen voor ondernemingen

Niet alleen de banken maar dus ook hun kredietnemers kunnen als gevolg van de klimaatverandering, politieke druk en nieuwe regelgeving met uitdagingen te maken krijgen met betrekking tot de financierbaarheid van de eigen onderneming.

Een van de doelstellingen van het Europese klimaataanpak is dat zowel uit de publieke als uit de private sector gelden ter beschikking worden gesteld om te investeren in duurzame initiatieven of deze te financieren. Via de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) wordt getracht een duurzamere samenleving

te stimuleren door in diverse sectoren fiscale voordelen, financieringen en subsidies te verstrekken die investeringen in bijvoorbeeld de energietransitie bevorderen. Met deze faciliteiten probeert de overheid ondernemingen tegemoet te komen en investeringen in duurzamere activiteiten te stimuleren. Ook hier geldt dat het zinvol is om als onderneming innovatief en duurzaam te blijven ontwikkelen en zo mogelijk van de stimuleringsmaatregelen in combinatie met reguliere financieringsmogelijkheden gebruik te maken.

Omarm een duurzame bedrijfsvoering om financiering veilig te stellen

De klimaatverandering en de hieraan gekoppelde maatschappelijke, politieke en juridische druk zullen dus op (korte) termijn zorgen voor een verscherpte beoordeling bij de financierbaarheid van ondernemingen. Een tijdig besef en goede voorbereiding op een duurzamere toekomst zijn hierin essentieel. Maar verduurzamen als onderneming hoeft niet alleen vanuit druk te gebeuren, er zijn ook fiscale voordelen aan gebonden. En het is zinvol om hier gebruik van te maken. ■

Meer weten over *sustainable finance* in een veranderend klimaat? Meld u dan aan voor het webinar 'NGB Extra: Sustainable Finance' op 15 april.